

Fra Klim omkring århundredskiftet

Af JENS ROLIGHED (død)

Smedemester Lars Winther, Klim, der i 1973 fyldte 88 år, er født i Udclit og lærte i sin ungdom smedehåndværket hos smedemester Rødbro i Fjerritslev. Som svend fik Winther lejlighed til at se sig om, idet han en tid var på rejse i udlandet. Han arbejdede siden en tid på L. Jørgensens Jernstøberi i Fjerritslev, hvor han også traf sammen med husmandspioneren Jens Clausen, der var modelsnedker og havde med de mange vindmotorer at gøre, der op mod århundredskiftet rejstes rundt i egnen. Disse vindmotorer kunne der blive mak ved i vinterens sne og slud, og det var ofte en meget besværlig ting at komme op i dem, men Lars Winther måtte se at klare sagen.

I 1912 købte han en smedie af Thomas Madsen i Klim, hvor han kom til at virke som en dygtig smedemester i mange år. Det var en fryd at høre ham bruge hammeren, for hans ambolt havde en egen skøn klang, som kunne høres vidt omkring.

Ofte har Lars Winther fortalt om de mange fattige mennesker, der i Klim boede rundt i små limstenshuse. En dag kom han ind til en kvinde og skulle tage mål af noget, der skulle ordnes ved hendes kakkelovn. I huset var et omvendt kar, der brugtes til sæde, desuden var der et lille firkantet bord og en skammel. Der var meget snavset overalt, og kvindens tøj var meget medtaget. Imellem roderiet på gulvet sad to store rotter, der godt kunne have flere unger i familien. Kvinden kom en dag ind hos en nabokone, der sørgede for at få hende vasket, og hun klippede nogle af de værste tjavser af hendes frynsede tøj.

Lars Winther fortæller videre: I et hus nær ved boede P. Nørregaard og kone. Deres hus var af brændte mursten, men meget brøstfældigt. I min drengetid morede vi os med at kaste sten mod det skrøbelige hus, så kom konen og skældte ud, og manden kom ud med et stykke reb, som han søgte at ramme os med, men han havde gerne fået så meget af brændevinen, at han ramte udenom.

Engang kom der ind i smedien en gammel mand og forlangte at få noget vand til bilen, jeg hjalp ham at løfte spanden, og jeg kunne forstå, at han var P. Nørregaards søn, for han fortalte at han som dreng havde fået mange mellemadder af konerne i nabolag, hos P. Løgstedes, Kasper Skovstedes, hos P. Kjærs og i Vestergaard. Ja, nu var de borte alle, der havde hjulpet ham som dreng.

Jeg gik en aften ned til Vestergaard. Det var før Jens S. Vestergaard og hustru Andrea flyttede op i deres villa i Rum, da boede de i et hus i haven. Da jeg gik derned, kom deres hest, men ikke i stærkere fart, end den var let at fange. Den var blevet ked af at vente og ville hjem. Jeg forstod, at folkene var i besøg henne hos familien i Dronningholm i Kettrup, og de var meget lykkelige over, at jeg kom med hesten, så de kunne komme hjem ingen.

Det var i 1886, Anton Holm, manden i Dronningholm, var med i bestyrelsen for Skytteforeningen for Thy og V. Han Herred, som stiftedes i dette år. Bestyrelsens formand

var Niels Madsen, Klim Odde, og næstformanden var friskolelærer Niels Gertsen, Klim, desuden var i bestyrelsen forfatteren Johan Skjoldborg, der dengang var lærer ved Kollerup skole.

Der holdtes skydeøvelser ved Klim Bjerg. Skydebanen var i den nordlige side af bjerget, hvor der endnu kan findes projektiler i skrænten. Der holdtes også fester med leg oppe ved bjerget, hvor der f. eks. kunne være sækkevæddeløb. Men den egentlige fest blev holdt i Søndre Forsamlingshus.

Midt i århundredet kom flere indvandrede tyskere hertil. De fandt, at her var et godt sted at begynde. Der var bagermester Heinrich Koopmann, der begyndte bagerforretning. Han begyndte med at tage rundt med rugbrød, ikke pr. vogn, men bar de bagte rugbrød rundt til kunderne. Hans første forretning brændte for ham, så han kom til at stå på bar bund, da var forretningen nær ved nuværende alderdomshjem. Efter en tur til Tyskland kom han tilbage og blev gift og opførte et helt nyt bageri.

Han havde en tand, der gik uden for munden og generede ham meget. Vi måtte jo se at hjælpe hinanden, og da han bad mig om jeg ikke ville trække den tand af hans mund, sagde jeg ja. Jeg tog en lille tang og halede den ud. Min kone bebrejdede mig, at jeg tog mig dette for, men Koopmann var svært tilpas med at få tanden ud. Det har hændt andre gange, at man er kommet til mig i samme anledning. En klagede sig for en rædsom tandpine, men ville dog først ikke modtage min hjælp, da det led mod aften kom han dog igen, han ville ikke gå til natten med den.

Sadelmager Schrum var far til Lene Løgsted, der var gift med købmand P. Løgsted. Efter købmandens død fortsatte hun forretningen, der senere overtoges af datteren Johanne. De havde en ret omfattende handel med Norge. Det var nok særligt tømmer, der modtoges for danske varer. Engang havde nordmændene en større pengesum, de skyldte hende, for hun skulle ikke have af deres tilbudte varer. De tilbød så, at hun kunne komme ned til stranden, hvor deres skib lå et stykke ude, ved hjælp af en båd kunne hun så komme ud og få sit tilgodehavende. Børnene, der var med, græd, da de så moderen sejle ud. Men hun kom derud og fik alt, hvad hun havde til gode.

I den anden ende af sadelmager Schrums hus boede Dreas Kjeldsen. Han havde flere børn, bl. a. Mariane Kjeldsen, der var syerske og var derhjemme. Der var også den kendte søn Kjeldsen, der i Nørre Snede lavede en enestående forretning med småkager, så det blev et millionforetagende. Datteren Mariane havde det meget småt derhjemme. Da jeg hjemme i smedien engang kom til at trænge til en kvinde til hjælp, fik vi det efter adskillige forhandlinger ordnet således, at hun tilberedte maden, så vi kunne spise sammen i smedien.

En tysker, der også kom til at virke i mit nabolag, var skomager Kurt. Han havde en tid Brødmor til husbestyrerinde. Det var ham, der, når han spiste grød,

havde en ske i hver hånd, en til grød og en anden til mælk, så gik arbejdet svært gelik.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy, Mors og Vester Hanherred 1975, side 47-50).